

Kraków dn. 19.01.2017 r.

Streszczenie pracy doktorskiej

Autor pracy doktorskiej: mgr Alicja Jarkowska-Natkaniec.

Tytuł rozprawy: Wymuszona współpraca czy zdrada? Wokół kolaboracji Żydów w okupowanym Krakowie.

Promotor rozprawy: dr hab. Stefan Gąsiorowski, prof. PAN

Praca doktorska została poświęcona zjawisku kolaboracji Żydów z władzami niemieckimi w Krakowie w latach 1939-1945, w ramach której wyszczególniono trzy kategorie współpracy, tj.: zinstytucjonalizowaną, agenturalną i indywidualną. Autorka przeprowadziła analizę tego zagadnienia w odniesieniu do funkcjonowania takich instytucji żydowskich, jak: krakowski Judenrat, Żydowska Służba Porządkowa i Jüdische Unterstützungsstelle für das Generalgouvernement oraz tzw. siatki Diamanta (domniemanej zorganizowanej grupy żydowskich konfidentów Gestapo). W pracy została podjęta również próba wyjaśnienia skutków, przyczyn i rzeczywistej skali kolaboracji Żydów z niemieckim okupantem.

Charakter poruszanej tematyki zdecydował o zastosowaniu w tej pracy układu problemowo-chronologicznego. Wykorzystano w niej trzy zasadnicze kategorie źródeł: niemieckie okólniki i sprawozdania żydowskich instytucji, relacje ocalałych z Zagłady oraz dokumentację powojennych procesów sądowych nad kolaborantami i zbrodniarzami niemieckimi.

Dysertacja doktorska składa się ze wstępu, trzech rozdziałów i zakończenia. We wstępie omówiono aktualny stan badań nad zjawiskiem kolaboracji Żydów w okupowanej Polsce i Krakowie oraz dokonano typologii i kategoryzacji tego pojęcia. Pierwszy rozdział stanowi niejako wprowadzenie w omawianą tematykę porządkując wydarzenia zachodzące w stolicy Generalnego Gubernatorstwa w sposób chronologiczny. Przybliży on przede wszystkim kwestie związane z funkcjonowaniem w Krakowie trzech dzielnic mieszkaniowych (polskiej, niemieckiej i żydowskiej) oraz omawia realizację przez Niemców antyżydowskiej polityki. Zaprezentowano w nim różne aspekty życia codziennego Żydów podczas okupacji. W kolejnych dwóch rozdziałach opisano wspomniane rodzaje współpracy Żydów z władzami niemieckimi, począwszy od wyjaśnienia specyfiki tego zagadnienia, kontekstu historycznego, odtworzenia struktur poszczególnych instytucji okupacyjnych, a kończąc na biogramach wybranych konfidentów. Próbowano również zwrócić uwagę na różnorodność postaw i zachowań Żydów, które były związane z nasileniem terroru w poszczególnych okresach drugiej wojny światowej.

Alicja Jarkowska-Natkaniec